

Ботанічний сад імені акад. О.В. Фоміна
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка

Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні

Збірник наукових праць
з нагоди вшанування пам'яті
видатного фітосозолога, д.б.н.,
проф. Т.Л. Андрієнко-Малюк
(1938–2016 рр.)

Випуск п'ятий

Київ
2021

УДК 582:502.211](082)
С91

*Затверджено до друку Науково-технічною радою
Ботанічного саду ім. акад. О.В. Фоміна
ННЦ «Інститут біології та медицини»
Київського національного університету імені Тараса Шевченка
(протокол № 6 від 21.12.2021 р.)*

С91 Сучасні фітосозологічні дослідження в Україні: зб. наукових праць з нагоди вшанування пам'яті видатного фітосозолога, д-ра біол. наук, проф. Т.Л. Андрієнко-Малюк (1938–2016 рр.). — вип. 5; упоряд. В.П. Коломійчук; вступ. сл. В.П. Коломійчук. — К.: Талком, 2021. — 130 с.

ISBN 978-617-8016-33-3

До збірника включено статті учнів та однодумців відомого українського ботаніка та фітосозолога — Тетяни Леонідівни Андрієнко-Малюк, які продовжують розвивати напрямок наукових досліджень, присвячений різним аспектам фітосозології.

Розраховано на науковців, фахівців заповідної справи, викладачів природничих дисциплін вузів, студентів.

УДК 582:502.211](082)

Рецензенти: *Соломаха В.А.* — провідний науковий співробітник Інституту агроекології і природокористування НААН України, доктор біологічних наук, професор
Любінська Л.Г. — професор кафедри біології та методики її викладання Кам'янець-Подільського національного університету ім. Івана Огієнка, доктор біологічних наук, доцент
Шевера М.В. — провідний науковий співробітник відділу систематики судинних рослин Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник

ISBN 978-617-8016-33-3

© Ботанічний сад
імені акад. О.В. Фоміна, 2021

УДК 581.9(477.52)

О. В. Міськова
аспірант Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного
НАН України, Київ, Україна,
lena.miskova.enot@gmail.com

ПОШИРЕННЯ РЕГІОНАЛЬНО РІДКІСНИХ ВИДІВ РОСЛИН СУМСЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ТЕРИТОРІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО ЛАНДШАФТНОГО ПАРКУ «СЕЙМСЬКИЙ»

Miskova O.V. Distribution of regionally rare plant species of Sumy region within the territory of Seymskiy Regional Landscape Park. The article presents information on the distribution of 14 plant species within the territory of Seymskiy Regional Landscape Park, which are included into the List of regionally rare species of Sumy region. As a result of the conducted research, 50 localities of species were confirmed, 42 new locations were revealed. The maps of distribution of each species in the territory of the Park are presented.

Keywords: rare plants, Seymskiy Regional Landscape Park, Sumy region, Ukraine.

Вступ. Регіонально рідкісні види рослин підвищують ступінь репрезентативності місцевої флори, зокрема об'єктів ПЗФ, виступають індикаторами ступеня антропогенного впливу на флористичні комплекси, оскільки є чутливими до змін природних умов та трансформації біотопів. Складання списків регіонально рідкісних видів, моніторинг їхнього поширення та стану популяцій здійснюється з метою охорони фіторізноманіття на регіональному рівні, врегулювання використання та відтворення природних ресурсів.

Перший офіційний список рідкісних видів рослин Сумської області був затверджений у 2012 р. [5]. Ці види не були об'єктом спеціального вивчення, але фрагментарно досліджувались у флористичних, геоботанічних та популяційних роботах на території регіонального ландшафтного парку «Сеймський» С.М. Панченком [6–8], Л.В. Коваль [3], В.Ю. Іванець [2], О.В. Міськовою [4; 9].

Мета роботи. З'ясувати сучасне поширення регіонально рідкісних видів рослин на території РЛП «Сеймський».

Об'єкт дослідження — регіонально рідкісні види рослин Сумської області, що ростуть на території РЛП «Сеймський». В основу роботи покладені матеріали власних флористичних досліджень, проведених маршрутним способом на території парку впродовж 2020–2021 рр. У роботі використані матеріали гербаріїв Інституту ботаніки ім. М.Г. Холодного НАН України (KW), Національного Ботанічного саду ім. М.М. Гришка НАН України (KWHN), Ніжинського державного університету ім. М.В. Гоголя (NZHU), Державного історико-культурного заповідника в Путивлі, дані літератури та відомості з електронних баз даних (iNaturalist, UkrBIN, GBIF). Картосхеми поширення видів на території парку створені у середовищі програми MapInfo на основі карти з сіткою квадратів 1×1 км [1].

Результати. Публікація є продовженням вивчення рідкісних видів РЛП «Сеймський» і присвячена результатам хорологічних досліджень, узагальнених на підставі даних автора, літератури, гербаріїв, інформації з баз даних. Нами складені карти поширення видів (рис. 1–14).

Campanula persicifolia L. — вид зафіксовано в околицях сіл Новомутин (Новомутинське лісництво), Спадщина (уроч. Спадщанський Ліс) (KW).

Corydalis cava (L.) Schweigg. & Koerte та *C. intermedia* (L.) Murat. — відомі з околиць сіл Спадщина та Зозулине (уроч. Спадщанський ліс) (KW, 150977, 150979), зокрема *C. intermedia* поширений в широколистяних лісах в околицях с. Воргол (уроч. Мариця), с. Мельня, с. Любитове [7].

Crataegus ucrainica Rojark. — відомий з околиць сіл Новомутин (Новомутинське л-во) (Шевчик, KW 140164, 140165), Кочерги (Гринь, KW s.n.), нами також зафіксований поблизу с. Духанівка, Жолдаки (Мутинський заказник), Спадщина (уроч. Спадщанський ліс), Стрільники, Щербинівка, Бобіне, Пересипки, Прилужжя, Мінакове, Хижки (уроч. Боромля).

Dentaria quinquefolia M. Bieb. — був відомий з уроч. Мариця (Гринь, KW s.n.), який підтверджено нами, також виявлений в околицях сіл Воргол (уроч. Сільне), Спадщина, Зозулине (уроч. Спадщанський ліс), Хижки (уроч. Займище) (KW 149773).

Dianthus stenocalyx Juz. — відомий з околиць сіл Новомутин та Заводське (KW 153663).

Digitalis grandiflora Mill. — підтверджено відомі місцезростання в околицях сіл Жолдаки (Панченко, KW 072207) та Пересипки (уроч. Чаплинський Ліс), зафіксовані нові локалітети виду поблизу сіл Новомутин (Новомутинське л-во, база відпочинку «Дубки»), Корольки (уроч. Скуносове) (KW 149780).

Gentiana pneumonanthe L. — відомий з околиць с. Лисогубівка (Панченко, https://ukrbin.com/show_image.php?imageid=184886&fbclid=IwAR1-cbLrs2ASUCZLRpDwrOp0TD3bXkElbm9l_jxR9xHigS7N_o9QMekXp8), відмічено новий локалітет поблизу с. Стрільники (KW 153676).

Inula helenium L. — відомий з околиць сіл Селище, Воргол, Литвиновичі, які підтверджено нами, а також виявлений поблизу сіл Духанівка та Спаське.

Jurinea cyanoides (L.) Rchb. s.l. — відомий з околиць сіл Озаричі (Давидов, <https://www.inaturalist.org/observations/96484528>), Спадщина, Прилужжя, Новомутин, Лисогубівка, Вирівка, Пересипки (уроч. Чаплинський Ліс), що підтверджено нами та зафіксовано нові локалітети поблизу с. Божок (права тераса р. Сейм) (гербарій Державного історико-культурного заповідника в Путивлі).

Lycopodium clavatum L. — відомий з околиць сіл Таранське (узлісся соснового лісу), Жолдаки (Панченко, KW 069748, 082725, 069854), відмічено новий локалітет у заказнику «Мутинський» (гербарій Державного історико-культурного заповідника в Путивлі).

Nymphaea alba L. та *N. candida* J.et C. Presl. — наводились для РЛП «Сеймський» (Скляр, 2017), нами зафіксовані: *N. alba* — поблизу сіл Любитове (озера на схід від села), Заболотове (озеро на лівій терасі р. Сейм), Скуносове (озеро зі східної сторони села) (KW 153634); *N. candida* — в р. Клевень поблизу сіл Камінь, Волокитине, Литвиновичі, Яцине, в с. Воргол (ставок) (KW 153661), в околицях сіл Новомутин (р. Старий Сейм), Хижки (озеро Хоцеве), Озаричі (озеро біля р. Сейм), Любитове (озеро в меандрі р. Сейм), Заболотове (відгалуження р. Сейм), Зазірки (водосховище).

Sempervivum ruthenicum Schnittsp. & C.V. Lehm — відомий поблизу с. Сарнавщина, зафіксовано два нових локалітети в заказнику «Мутинський» поблизу с. Жолдаки (KW).

Висновки. На території РЛП «Сеймський» зафіксовано 14 регіонально рідкісних видів рослин, що відмічені у 100 лока-

літетах, з яких новими є 42. Чотири види поширені спорадично та відомі з понад 10 місцезростань, п'ять видів — від п'яти до дев'яти локалітетів та п'ять — з двох-чотирьох.

Робота виконана за підтримки The Rufford Small Grants Foundation в рамках проекту «Study of rare plants of Seymskiy Regional Landscape Park (Ukraine, Sumy Oblast)».

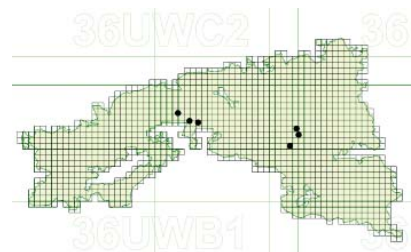

Рис. 1. Картохема поширення *Campanula persicifolia* L. на території РЛП «Сеймський»

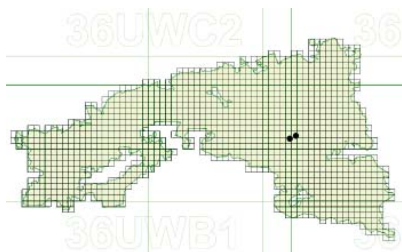

Рис. 2. Картохема поширення *Corydalis cava* (L.) Schweigg. & Koerte на території РЛП «Сеймський»

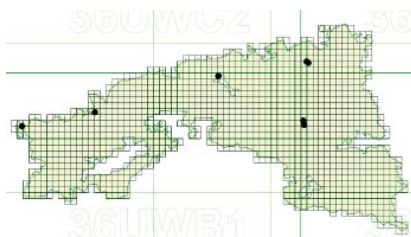

Рис. 3. Картохема поширення *Corydalis intermedia* (L.) Murat на території РЛП «Сеймський»

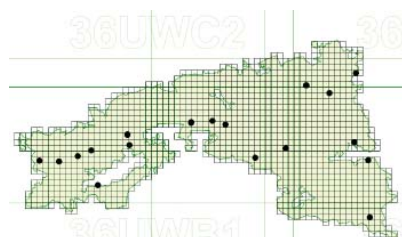

Рис. 4. Картохема поширення *Crataegus ucrainica* Pojark. на території РЛП «Сеймський».

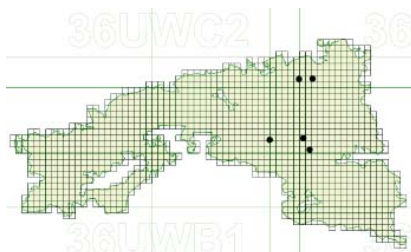

Рис. 5. Картохема поширення *Dentaria quinquefolia* M. Vieb. на території РЛП «Сеймський»

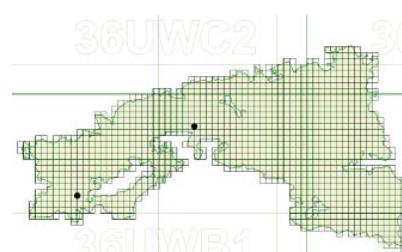

Рис. 6. Картохема поширення *Dianthus stenocalyx* Juz. на території РЛП «Сеймський»

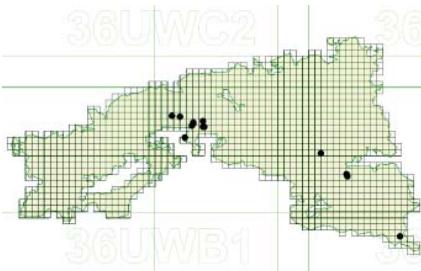

Рис. 7. Картошхема поширення *Digitalis grandiflora* Mill. на території РЛП «Сеймський»

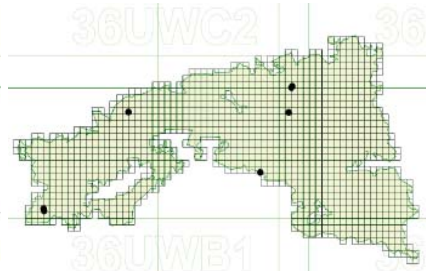

Рис. 8. Картошхема поширення *Inula helenium* L. на території РЛП «Сеймський»

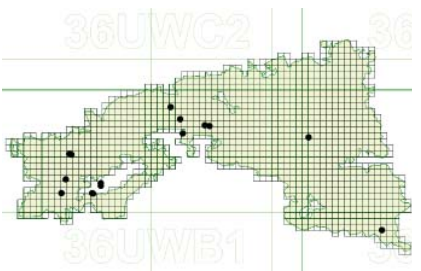

Рис. 9. Картошхема поширення *Jurinea cyanoides* (L.) Rechb. s.l. на території РЛП «Сеймський»

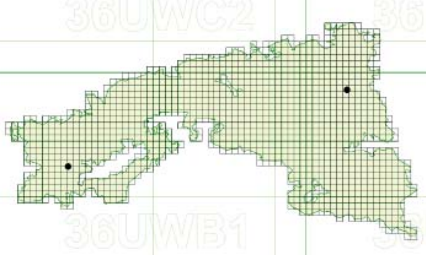

Рис. 10. Картошхема поширення *Gentiana pneumonanthe* L. на території РЛП «Сеймський»

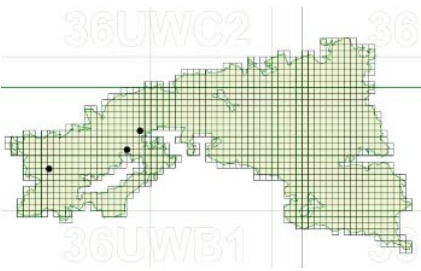

Рис. 11. Картошхема поширення *Lycorodium clavatum* L. на території РЛП «Сеймський»

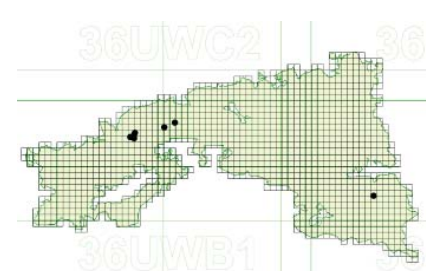

Рис. 12. Картошхема поширення *Nymphaea alba* L. на території РЛП «Сеймський»

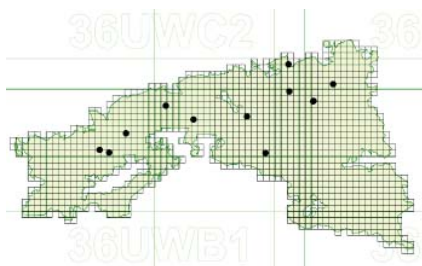

Рис. 13. Картошка поширення *N. candida* J. et C. Presl. на території РЛП «Сеймський»

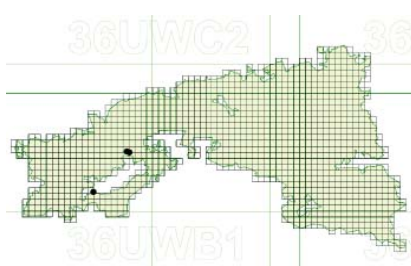

Рис. 14. Картошка поширення *Sempervivum ruthenicum* Schnittsp. & C.V. Lehm. на території РЛП «Сеймський»

Список літератури

1. Буджак В.В., Міськова О.В. Сіткова карта регіонального ландшафтного парку «Сеймський» // Науковий вісник Чернівецького університету. Біологія (Біологічні системи). — 2020. — 12 (2). — С. 245–250.
2. Іванець В. Ю. Знахідки рослин Червоної книги України і видів, занесених до Резолюції 6 Бернської конвенції, в Сумській області та АР Крим / Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). — Київ-Чернівці: Друк Арт, 2019. — 1(11). — 247 с.
3. Коваль Л.В. Рідкісні види судинних рослин Кролевецько-Глухівського геоботанічного округу // Вісник Луганського національного педагогічного університету імені Тараса Шевченка. — 2005. — 3(83). — С. 40–48.
4. Міськова О. Рідкісні види флори регіонального ландшафтного парку «Сеймський». Альманах «QN»: збірник наукових праць студентів II Всеукраїнської студентської науково-практичної інтернет-конференції «Студентський науковий вимір проблем природничо-математичної освіти в контексті інтеграції України до єдиного європейського і світового освітнього простору». — Суми: Видавничий дім «Ельдорадо», 2020. — С. 188–194.
5. Офіційні переліки регіонально рідкісних рослин адміністративних територій України (довідкове видання). Уклад.: Т.Л. Андриєнко, М.М. Перегрим. Київ: Альтерпрес, 2012.
6. Панченко С.М. Знахідки рослин Червоної книги України на північному сході України. Знахідки рослин і грибів Червоної книги та Бернської конвенції (Резолюція 6). Київ-Чернівці: Друк Арт, 2019, 1(11): 301–305.
7. Панченко С., Іванець В. 50 рідкісних рослин Сумщини. Атлас-довідник. Чернівці: Друк Арт, 2019.

8. Панченко С.М. Види роду *Corydalis* Vent. (Fumariaceae) у формуванні синузій весняних ефемероїдів у широколистяних лісах північного сходу України. Вісник Львівського університету. Серія біологічна, 2014, 67: 64–72.
9. Miskova O. Flora of Seymskiy Regional Landscape Park. Ukrainian Nature Conservation Group (NGO). 2021. Occurrence dataset: <https://doi.org/10.15468/d4tr3h> [accessed 2021-10-13].